

**Н. Г. КОПИТЕЦЬ, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник, докторант**

Аналіз цінової ситуації на ринку м'яса великої рогатої худоби

Мета статті - дослідити сучасну цінову ситуацію на ринку м'яса великої рогатої худоби з урахуванням особливостей формування цінового ланцюга "виробництво - переробка - торгівля - споживач" яловичини.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано такі методи: абстрактно-логічний, системного аналізу - для узагальнення теоретичних положень, обґрунтування висновків; порівняльного аналізу - для порівняння показників та виявлення тенденцій їх зміни у часі; статистичний - при здійсненні оцінки цін на ринку м'яса великої рогатої худоби; табличний - для наочного зображення отриманих результатів дослідження; монографічний - при деталізації цінової ситуації на ринку м'яса великої рогатої худоби; графічний - для виявлення та ілюстрації тенденцій досліджуваних економічних явищ.

Результати дослідження. Здійснено аналіз цінової ситуації на ринку м'яса великої рогатої худоби з деталізацією окремих видів цін у різних областях країни. Оцінено тенденції і визначено закономірності динаміки цін на велику рогату худобу та продукти переробки в оптовій і роздрібній торгівлі. В Україні впродовж 2017-2020 рр. відмічається чітка тенденція до зростання всіх видів цін. Виявлено, що підвищення закупівельних цін на молодняк великої рогатої худоби зумовлює зростання оптово-відпускних та роздрібних цін на різні види м'яса. Обґрунтовано, що ціна становить значний інтерес для всіх учасників ринку м'яса великої рогатої худоби. Рівень цін впливає на ефективність діяльності як окремого виробника, так і на розвиток економіки будь-якої країни. Ціни чітко відображають процеси виробництва, обміну, розподілу та споживання.

Елементи наукової новизни. Уточнено, що в умовах низької купівельної спроможності більшої частини населення України фактичні роздрібні ціни на яловичину і телятину в торговельній мережі залишаються досить високими та не сприяють зростанню попиту на згаданий вид м'яса.

Практична значущість. Результати дослідження можуть становити інтерес для використання учасниками продовольчого ланцюга "виробництво - переробка - реалізація - споживання" яловичини. Табл.: 1. Рис.: 1. Бібліогр.: 23.

Ключові слова: ринок м'яса великої рогатої худоби; цінова ситуація; ціна реалізації; оптово-відпускна ціна; роздрібна ціна; купівельна спроможність.

Копитець Наталія Григорівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, докторант відділу ціноутворення та аграрного ринку, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: Nataliia_kopitets@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-9827-2981>

Постановка проблеми. Успішний розвиток економіки будь-якої країни або суб'єкта ринкових відносин залежить від чіткого й ефективного функціонування цін, бо в них віддзеркалюється вся сукупність економічних відносин і взаємозв'язок учасників суспільного виробництва [15].

Проблема ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в Україні охоплює інтереси як безпосередніх її виробників, так і переробників, експортерів, трейдерів та ін. Вона має значно ширше значення. З одного боку, для пересічних громадян визначає цінову доступність забезпечення щоденних

потреб у продуктах харчування, яка в своїй основі формується у цінах на сільськогосподарську продукцію. А це, у свою чергу, впливає на параметри забезпечення продовольчої безпеки держави. З іншого боку, досліджувана проблема виступає одним з основних критеріїв конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції як на внутрішньому, так і на світовому ринках [16].

Процес ціноутворення відбувається під постійним впливом багатьох і часто суперечливих факторів, що негативно впливає й на стабільність розвитку внутрішнього ринку. Разом із тим аналіз динаміки цін дає змогу відстежити зміни в ринковому середовищі,

© Н. Г. Копитець, 2020

вчасно виявити та запобігти розвитку диспропорцій у попиті та пропозиції [13].

Скотарство залишається однією з провідних, історично традиційних для України галузей тваринництва, спроможної в умовах обмеженості матеріальних і фінансових ресурсів не лише збільшити виробництво сировини для м'ясопереробної промисловості, а й забезпечити економію витрат завдяки унікальним якостям м'яса великої рогатої худоби [18].

Вирощуванню худоби, передусім м'ясного спрямування, завжди належала важлива роль у подоланні продовольчої проблеми. З економічної точки зору яловичина є не тільки частиною пропозиції сільськогосподарської продукції, а ще й способом утилізації пасовищних земель, які б в іншому разі мали незначну цінність для харчового виробництва. М'ясне виробництво також інтенсивніше впливає на використання трудових ресурсів і завдяки цьому сприяє створенню робочих місць на фермах та сільському розвитку в цілому [6]. Соціальні функції домашньої худоби відповідають символічним цінностям, які пов'язані з використанням тварин для виконання ряду ритуалів і соціальних зобов'язань сімей та спільнот [19].

Наразі м'ясне скотарство залишається найбільш проблемною галуззю тваринництва і потребує дослідження цінової ситуації на ринку м'яса.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування та розвитку ринку м'яса великої рогатої худоби, в тому числі м'ясного, розглянуто в наукових дослідженнях багатьох вчених. Оцінку стану розвитку виробництва м'яса великої рогатої худоби в Україні здійснював П. Р. Пуцентейло [11], тоді як Ю. В. Вдовиченко, В. І. Вороненко, В. О. Найдьонова і Л. О. Омельченко досліджували м'ясне скотарство в зональному вимірі, зокрема, у степовій зоні України [1]. Організаційно-економічні засади функціонування м'ясного скотарства вивчали О. А. Шуст і В. І. Радько [18]. Європейський ринок яловичини та місце і роль у ньому України досліджував В. О. Ляховець [6]. Економічні аспекти виробництва тваринницької продукції в Україні розглядали І. В. Свиноус, А. М. Гура, Д. М. Микитюк [14].

Питання ціноутворення на продукцію аграрного виробництва знайшли своє відображення у наукових працях відомих вчених-економістів. Теоретико-методологічні

та практичні основи ціноутворення були висвітлені в монографії О. М. Шпичака, О. В. Боднар, О. О. Шпичака [17].

Ціновий паритет реконструкції технологічної потужності ланцюга постачання в сільськогосподарському секторі став об'єктом досліджень О. Варченко, І. Свиноуса, В. Скоцика та ін. [23]. Цінову конкурентність аграрного сектору вивчав Б. Й. Пасхавер [10].

Вплив сезонності виробництва на динаміку цін на м'ясну та молочну продукцію розглядали Р. Мудрак, І. Нижник, В. Лагодієнко і Н. Лагодієнко [21]. Соціальні аспекти формування цін на сільськогосподарську продукцію в регіонах України досліджувала Л. О. Мармуль [8].

Проте, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць з означеної теми, проблемні питання функціонування ринку м'яса великої рогатої худоби, в тому числі формування та аналізу динаміки цін, не втрачають своєї актуальності.

Мета статті - дослідити сучасну цінову ситуацію на ринку м'яса великої рогатої худоби з урахуванням особливостей формування цінового ланцюга "виробництво - переробка - торгівля - споживач" яловичини.

Виклад основних результатів дослідження. Економічні відносини в суспільстві у цілому і конкретного суб'єкта господарювання зокрема формуються навколо ціни, яка визначає принципи і засади перерозподілу вартостей, а також рівень добробуту учасників ринку. Методологія і традиції функціонування цін визначені історично у ракурсі розуміння природи й ознак ціни як одного з фундаментальних інститутів економічного процесу. Навколо сутності категорії ціни економічна думка напрацювала багато підходів і принципів, які склалися у межах історичного розвитку суспільства, але ціна - це грошовий вираз вартості товару, інститут регулювання товарообмінних процесів та джерело фінансових ресурсів для відтворення вкладених у виробництво активів, стимул економіко-соціального прогресу [4].

Важливість великої рогатої худоби, особливо для сільського населення, обґрунтовується у дослідженнях і зарубіжних вчених. Так, J. J. McDermott (2010) та ін. зазначав, що 1 мільярд бідних людей у всьому світі залежить від домашньої худоби як джерела коштів для існування [20]. За визначенням П. Т. Саблука, ціна - це запорука

ефективності сільськогосподарського виробництва [12].

Останніми роками монополія переробки та збуту підприємств, а також постачальників матеріалів і технічних ресурсів для промислового виробництва еквівалентного обміну між I та II сферами, які має агропромисловий комплекс, різко загострилася. Нееквівалентний обмін між галузями сільського господарства і промисловістю через порушення цінового паритету призводить до погіршення умов відтворення в сільському господарстві [22].

Недосконалий ціновий механізм перерозподілу доданої вартості у всьому ланцюгу від виробництва до продажу продукції кінцевому споживачеві вирізняється ключовою проблемою розвитку вітчизняного ринку м'яса великої рогатої худоби. Як наслідок, у програші залишаються як виробники, так і споживачі.

Функції ціни як макроекономічного фактора стабілізації і розвитку ринку яловичини, сталою, а також ефективного його функціо-

нування важко переоцінити. Це визначається насамперед тим, що ціна впливає на формування попиту і пропозиції на ринку, свідчить про динаміку ринкових параметрів [7].

Закупівельні ціни на молодняк великої рогатої худоби протягом 2019 р. зростали порівняно з 2017 р. у 1,0-1,4 раза та на кінець року становили в середньому по Україні 38 029 грн/т (табл.).

Максимальні ціни спостерігалися на підприємствах Чернігівської (42 500 грн/т), Київської та Дніпропетровської (42 000 грн/т) областей, тоді як мінімальні - Чернівецької (34 600 грн/т) області.

У 2019 р. закупівельні ціни на молодняк великої рогатої худоби протягом року зменшилися на 1,4 % порівняно з січнем 2019 р. і на 1,2 % порівняно з груднем 2018 р. У 2020 р. відбувалося незначне коливання цін. У жовтні закупівельна ціна зросла на 2,2 % порівняно з січнем цього ж року і на 4,5 % порівняно з жовтнем 2019 р. - до 39 024 грн/т.

Динаміка закупівельних цін на молодняк великої рогатої худоби в Україні, грн/т

Місяць	Рік				2019 р. до 2015 р., %
	2017	2018	2019	2020	
Січень	28359	37462	38562	38191	196,0
Лютий	29473	38306	38598	38042	188,7
Березень	30005	39430	38425	38606	176,5
Квітень	30370	39142	37807	38813	160,5
Травень	30413	39091	37487	38928	158,4
Червень	31522	38302	37246	38953	149,8
Липень	31507	38649	37252	38692	147,9
Серпень	32090	38445	37299	38433	147,0
Вересень	32970	38664	37115	38667	147,1
Жовтень	35973	38373	37350	39024	146,5
Листопад	36033	38655	37275		146,9
Грудень	36933	38511	38029		151,3
Грудень до січня, %	130,2	102,8	98,6		x

Джерело: Розроблено за даними [3].

Низькі закупівельні ціни на молодняк великої рогатої худоби та їх зниження сприяє збільшенню доходів переробних підприємств та роздрібною мережі. При цьому вони мають набагато коротший виробничий цикл і набагато менші витрати виробництва.

Оптово-відпускна ціна на яловичину I категорії протягом 2019 р. зросла в 1,0-1,3 раза порівняно з 2017 р. Станом на грудень 2019 р. оптово-відпускна ціна становила 85,47 грн/кг, що на 7,8 % більше, ніж у січні 2019 р. і на 7,5 % - ніж у грудні 2018 р. Високі оптово-відпускні ціни напри-

кінці 2019 р. спостерігалися у Луганській (125,0 грн/кг), Хмельницькій (95,0) і Запорізькій (93,0 грн/кг) областях. Найнижчі ціни були на підприємствах Івано-Франківської (46,20 грн/кг), Полтавської (59,60), Волинської (67,85) і Харківської (69,15 грн/кг) областей.

Протягом 2020 р. оптово-відпускна ціна на яловичину I категорії зросла на 13 % (від 85,76 до 96,92 грн/кг), а порівняно з жовтнем 2019 р. - на 13,5 %.

Роздрібна ціна на яловичину протягом 2019 р. зросла у 1,5-1,9 раза і на кінець ро-

ку становила: на тазостегнову частину яловичини - 102,46 грн/кг, а на яловичину без кістки - 129,33 грн/кг.

У 2019 р. роздрібна ціна на тазостегнову частину яловичини збільшилася від 98,54 грн за 1 кг до 102,46 грн за 1 кг, тобто на 4 %. В областях України ціни на тазостегнову частину яловичини у грудні 2019 р. коливалися в межах від 90,81 грн/кг (Запорізька обл.) до 126,58 грн/кг (Харківська обл.).

Протягом 2019 р. роздрібні ціни на яловичину без кістки не зазнали суттєвих змін. Так, вони коливаються в межах 128,66-129,33 грн/кг. Порівняно з відповідним періодом 2018 р. збільшилися на 0,5 %, а порівняно з груднем 2017 р. - на 9,8 %. Найвищими ціни на яловичину без кістки у грудні 2019 р. виявилася в Донецькій (138,11 грн/кг), Харківській (136,97) областях та у м. Київ (137,92 грн/кг). Найнижчими по Україні вони були в Одеській (121,31 грн/кг), Сумській (122,396) та Чернігівській (122,86 грн/кг) областях.

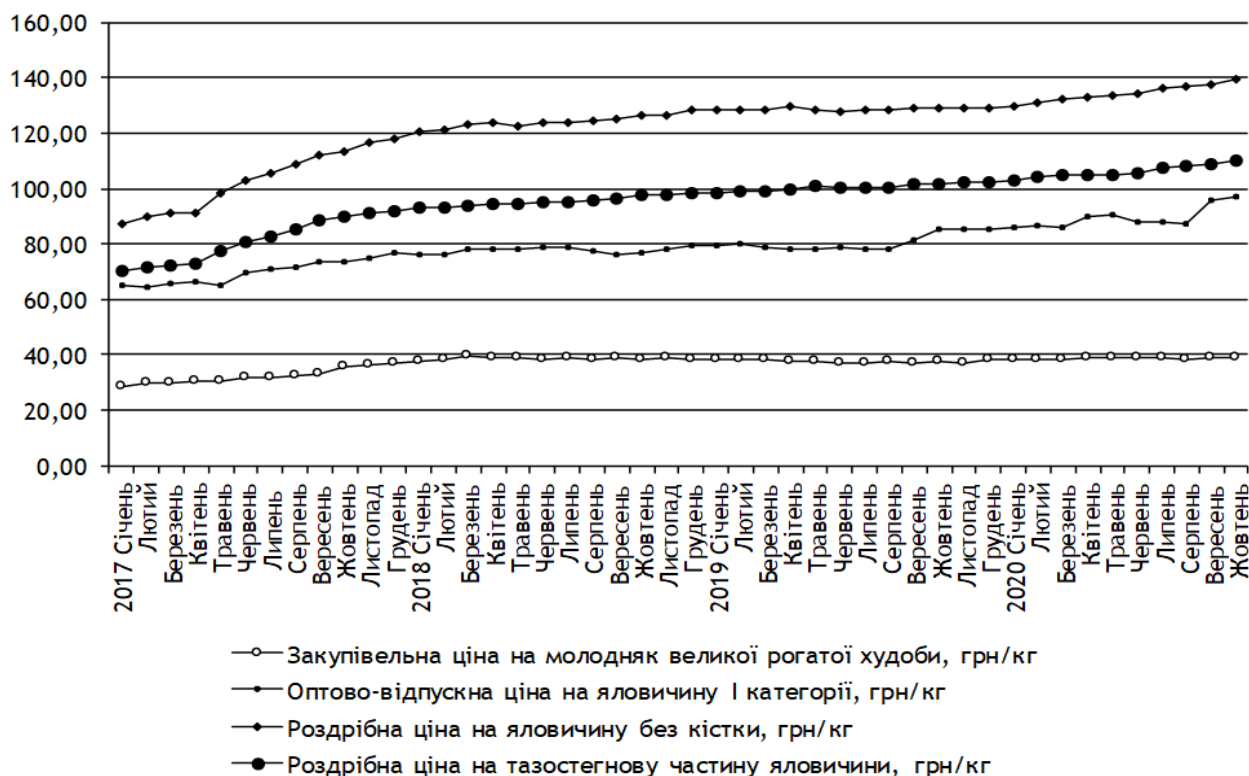
Протягом січня-жовтня 2020 р. роздрібна ціна на яловичину без кістки зросла на 7,5 %, на тазостегнову частину яловичини - на 6,9 %, що становило відповідно 139,58 грн/кг і 110,18 грн/кг. Останнє подорожчання відбулося через «роздування цін»

на ці види м'яса за рахунок скорочення поголів'я великої рогатої худоби. Отже, роздрібні ціни на яловичину залишаються на відносно високому рівні та зростають щороку.

Найчіткіше демонструють таку ситуацію цінові продовольчі ланцюги, які включають закупівельну ціну на молодняк великої рогатої худоби, оптово-відпускну на яловичину I категорії і роздрібні ціни на яловичину без кістки та тазостегнову частину яловичини (рис.).

Отримані тут результати підтверджуються й дослідженнями інших науковців. Так, Л. Мармуль зазначає, що «аналіз роздрібних цін по основних видах продукції тваринництва свідчить, що продукція сільського господарства при переважаючій питомій вазі сировини у структурі ціни збиткова, а переробна промисловість і торгівля від реалізації готової продукції отримують значний прибуток» [8].

Неузгодженість економічних відносин між учасниками ланцюга «виробництво - переробка - торгівля - споживач» яловичини впливає як на забезпеченість м'ясопереробних підприємств сировиною, так і на формування цін, які б задовольняли всіх учасників, та виступає причиною незадовільної цінової ситуації на згаданий вид м'яса.

Ціновий ланцюг «виробництво - переробка - торгівля - споживач» яловичини

Джерело: Розроблено за даними [3].

Важливу роль у розв'язанні існуючої цінової ситуації на ринку м'яса великої рогатої худоби відіграє система реалізації. Мається на увазі сформована та діюча інфраструктура ринку.

Особливістю формування цін на продовольчі товари вирізняється залежність кон'юнктури ринку від таких факторів: достатність сировинних ресурсів; якість сировини і готової продукції; ціна реалізації сировини; місце реалізації готової продукції; торгова марка; рівень платоспроможності населення. Проте найзначніший вплив на ціну виявляє саме рівень купівельної спроможності населення. Звідси ціна виступає на сьогодні одним з основних чинників, що формує конкурентні переваги товару та визначає ринкову частку підприємств на ринку [9].

Натепер ціновий механізм не забезпечує ефективного регульованого ціноутворення. Сільськогосподарські товаровиробники за існуючих ринкових цін неспроможні без належної підтримки відновлювати виробничий потенціал у достатніх для розширеного відтворення галузі обсягах, що обмежує зростання ефективності їх господарювання [2].

Зважаючи на всю важливість галузі скотарства для вітчизняної економіки, її фактичний стан свідчить про кризові процеси. З одного боку - низькі закупівельні ціни не забезпечують і простого відтворення первинних виробників, тоді як з іншого - високі роздрібні ціни на яловичину та м'ясопродукти зумовлюють надприбутки торговлі. При цьому попит на продукцію зменшується у зв'язку з низькою купівельною спроможністю кінцевих споживачів [5].

Самостійно вийти із ситуації, що склалася, товаровиробники продукції скотарства не в змозі. Саме тому при вирішенні цієї проблеми необхідно враховувати інтереси і товаровиробників, і переробників м'ясної продукції. Розвиток ринку великої рогатої худоби практично залежить від політики

уряду щодо нього. Можна передбачити, що в країні і надалі відбуватиметься скорочення поголів'я великої рогатої худоби та обсягів внутрішнього виробництва яловичини і телятини доти, поки не будуть створені рівні умови для господарювання всіх учасників м'ясного ринку.

Висновки. Грунтуючись на детальному вивченні значної кількості наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених з означеної проблеми та статистичної інформації доцільно виділити наступне:

1. Визначено, що ціна становить значний інтерес для всіх учасників ринку м'яса великої рогатої худоби. Рівень цін впливає на ефективність діяльності як окремого виробника, так і на розвиток економіки будь-якої країни. Ціни чітко відображають процеси виробництва, обміну, розподілу та споживання.

2. Здійснено аналіз цінової ситуації на ринку м'яса великої рогатої худоби з деталізацією окремих видів цін у різних областях країни. В Україні впродовж 2017-2020 рр. відмічається чітка тенденція до зростання всіх видів цін. Виявлено, що підвищення закупівельних цін на молодняк великої рогатої худоби зумовлює зростання оптово-відпускних та роздрібних цін на різні види м'яса з неї.

3. Уточнено, що в умовах низької купівельної спроможності більшої частини населення України фактичні роздрібні ціни на яловичину і телятину в торговельній мережі залишаються досить високими та не сприяють зростанню попиту на згаданий вид м'яса.

Стратегічною метою збалансованості ринку м'яса великої рогатої худоби виступає забезпечення платоспроможного і стабільного внутрішнього попиту на яловичину та телятину, збільшення частки цього виду м'яса у структурі споживання з розрахунку на одну особу та узгодженість відносин між учасниками ринку.

Список бібліографічних посилань

1. Вдовиченко Ю. В., Вороненко В. І., Найдьонова В. О., Омельченко Л. О. М'ясне скотарство в степовій зоні України : монографія. Нова Каховка : ПІЕЛ, 2012. 308 с.
2. Верстюк Г. П. Концептуальний аналіз проблем і механізмів ціноутворення. *Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці : матеріали I Міжнародної науково-методичної конференції*. Чернівці: ДрукАрт, 2009. С. 49.
3. Державна служба статистики України. URL : <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Копи́тець Н.Г., Волошин В.М. Оцінка цінової ситуації на ринку м'яса птиці. *Економіка АПК*. 2019. №11. С. 42-49. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201911042>.

References

1. Vdovychenko, Yu.V., Voronenko, V.I., Naidonova, V.O. & Omelchenko, L.O. (2012). Miasne skotarstvo v stepovii zoni Ukraine: monohrafiia [Meat cattle breeding in the steppe zone of Ukraine: monograph]. Nova Kakhovka: PYEL [In Ukrainian].
2. Verstiuk, H.P. (2009). Kontseptualnyi analiz problem i mekhanizmiv tsinoutvorennia [Conceptual analysis of problems and pricing mechanisms]. *Materialy I Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii „Matematychni metody, modeli ta informatsiini tekhnolohii v ekonomitsi”*. Chernivtsi: DrukArt, pp. 49 [In Ukrainian].

5. Копитець Н., Волошин В. Ринок м'яса великої рогатої худоби: виробництво та ціна. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2019. Т. 61, № 6. С. 7-13. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.06.
6. Ляховець В. О. Європейський ринок яловичини: місце та роль України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 9. С. 101-104.
7. Ляховець В. О. Ціна як макроекономічний фактор розвитку економічного механізму ринку яловичини. *Глобальні проблеми економіки і фінансів: тези доповідей X міжнар. наук.-практ. конф.* Київ : Інтернаука, 2017. URL : <http://www.internauka.com/issues/conf-2017/august/2895>.
8. Мармуль Л. О. Соціальні аспекти формування цін на сільськогосподарську продукцію у регіонах України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 5, Ч. 1. С. 209-212.
9. Мостенська Т. Л., Сичевський М. П. Вплив ціни на конкурентоспроможність продукції на ринку молока. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2013. № 52. С. 165-175.
10. Пасхавер Б. Цінова конкурентність аграрного сектора. *Економіка України*. 2007. № 1. С. 78-87.
11. Пуцентейло П. Р. Оцінка стану розвитку виробництва м'яса великої рогатої худоби в Україні. *Інноваційна економіка*. 2010. № 3 (17). С. 74-81.
12. Саблук П. Т. Ціна - запорука ефективності сільськогосподарського виробництва. *Вісник економічної науки України*. 2010. № 2 (18). С. 212-213.
13. Сало І. А. Особливості ціноутворення на ринку плодів та ягід. *Економіка АПК*. 2009. № 10. С. 82-86.
14. Свиноус І. В., Гура А. М., Микитюк Д. М. Економічні аспекти виробництва тваринницької продукції в Україні. *Економіка та управління АПК*. 2013. Вип. 11. С. 29-33.
15. Смольнякова Н.М. Теорія ціни як методологічна основа формування сучасної цінової політики. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2011. № 1. С. 274-283.
16. Шпичак О. М., Боднар О. В., Копитець Н. Г. та ін. Цінова ситуація на ринках продукції тваринництва в Україні. К. : ННЦ «ІАЕ», 2017. 52 с.
17. Шпичак О. М., Боднар О. В., Шпичак О. О. Теоретико-методологічні та практичні основи ціноутворення : монографія. Київ : ЦП «Компринт», 2017. 545 с.
18. Шуст О. А., Радько В. І. Організаційно-економічні засади функціонування м'ясного скотарства в Україні. *Економіка АПК*. 2014. № 6. С. 10-15.
19. Bettencourt E. M. V., Tilman M., Narciso V., Carvalho M. L. S., & Henriques P. D. S. The Livestock Roles in the Well-being of Rural Communities of Timor-Leste. *Revista de Economia e Sociologia Rural*. 2015. Vol. 53(Suppl. 1). P. 63-80. <https://doi.org/10.1590/1234-56781806-94790053s01005>.
20. McDermott J.J. et al. Sustainable intensification of small-scale livestock systems in the tropics. *Livestock*. 2010. Vol. 130. P. 95-109. <https://doi.org/10.1016/j.livsci.2010.02.014>.
21. Mudrak R., Nyzhnyk I., Lagodiienko V., Lagodiienko N. Impact of seasonal production on the dynamics of prices for meat and dairy products in Ukraine. *TEM Journal*. 2019. Vol. 8. № 4. P. 1159-1168. <https://doi.org/10.18421/TEM84-08>.
22. Tomilin O. O. Regulation of the equivalence of intersectoral relations in the Agroindustrial complex: theoretical aspects. *Regional economy*. 2012. № 5. P. 70-76.
23. Varchenko, O., Svytnous, I., Skotsyk, V., Grynchuk, Y., Khakhula, L. Price Parity of Reconstructing Technological Supply Chain Capacity in the Agricultural Sector of Ukraine. *International Journal of Supply Chain Management*. 2018. № 4. P. 397-406.
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://ukrstat.gov.ua> [In Ukrainian].
4. Kopytets, N.H. & Voloshyn, V.M. (2019). Otsinka tsinovoї situatsii na rynku miasa ptytsi [Estimating the price situation of the poultry meat market]. *Ekonomika APK*, 11, pp. 42-49. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201911042> [In Ukrainian].
5. Kopytets, N. & Voloshyn, V. (2019). Rynok miasa velykoi rohatoi khudoby: vyrobnytstvo ta tsina. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk. Ternopil: Tntu, vol. 61 (6), pp. 7-13*. DOI: [10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.06](https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.06) [In Ukrainian].
6. Liakhovets, V.O. (2016). Yevropeyskyy rynek yalovychnyny: mistse ta rol Ukrainy [The European beef market: the place and role of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: zbirnyk nauk. prats. Ser.: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 9, pp. 101-104 [In Ukrainian].
7. Liakhovets, V.O. (2017). Tsina yak makroekonomichnyi faktor rozvytku ekonomichnoho mekhanizmu rynku yalovychnyny [Price as a macroeconomic factor in the development of the economic mechanism of the beef market]. *Hlobalni problemy ekonomiky i finansiv: tezy dopovidei X mizhnar. nauk.-prakt. konf.* Kyiv: Internauka. Retrieved from: <http://www.internauka.com/issues/conf-2017/august/2895> [In Ukrainian].
8. Marmul, L.A. (2014). Sotsialni aspekty formuvannia tsin na silskohospodarsku produktsiiu v rehionakh Ukrainy [Social aspects of formation of prices for agricultural products in the regions of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu, vol. 5, part 1, pp. 209-212* [In Ukrainian].
9. Mostenska, T.L. & Sychevskyy M.P. (2013). Vplyv tsiny na konkurentospromozhnist produktsii na rynku moloka [The impact of prices on the competitiveness of products in the milk market]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii*, 52, pp. 165-175 [In Ukrainian].
10. Paskhaver, B. (2007). Tsinova konkurentnist ahrarnoho sektora [Price competitiveness of the agricultural sector]. *Ekonomika Ukrainy*, 1, pp. 78-87 [In Ukrainian].
11. Putsenteilo, P.R. (2010). Otsinka stanu rozvytku vyrobnytstva miasa velykoi rohatoi khudoby v Ukraini [Assessment of the state of development of cattle meat production in Ukraine]. *Innovatsiina ekonomika*, 3 (17), pp. 74-81 [In Ukrainian].
12. Sabluk, P.T. (2010). Tsina – zaporuka efektyvnosti silskohospodarskoho vyrobnytstva [Price is the key to the efficiency of agricultural production]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (18), pp. 212-213 [In Ukrainian].
13. Salo I.A. (2009). Osoblyvosti tsinoutvorennia na rynku plodiv ta yahid [Features of pricing in the market of fruits and berries]. *Ekonomika APK*, 10, pp. 82-86 [In Ukrainian].
14. Svytnous, I.V., Hura, A.M. & Mykytiuk, D.M. (2013). Ekonomichni aspekty vyrobnytstva tvarynnytskoi produktsii v Ukraini [Economic aspects of livestock production in Ukraine]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, 11, pp. 29-33 [In Ukrainian].
15. Smolniakova, N.M. (2011). Teoriia tsiny yak metodolohichna osnova formuvannia suchasnoi tsinovoї polityky [Price theory as a methodological basis for the formation of modern pricing policy]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, 1, pp. 274-283 [In Ukrainian].
16. Shpychak, O.M., Bodnar, O.V., Kopytets, N.H., et al. (2017). Tsinova situatsiia na rynkakh produktsii tvarynnytsva v Ukraini [Price situation in livestock markets in Ukraine]. Kyiv: NNTs «IAE» [In Ukrainian].
17. Shpychak, O.M., Bodnar, O.V. & Shpychak, O.O. (2017). Teoretyko-metodolohichni ta praktychni osnovy tsinoutvorennia: monohrafiia [Theoretical, methodological and practical bases of pricing: monograph]. Kyiv: TsP «Komprynt» [In Ukrainian].
18. Shust, O.A. & Radko, V.I. (2014). Orhanizatsiino-ekonomichni zasady funktsionuvannia m'iasnoho skotarstva v Ukraini [Organizational and economic principles of functioning of livestock breeding in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 6, pp. 10-15 [In Ukrainian].

19. Bettencourt, E. M. V., Tilman, M., Narciso, V., Carvalho, M. L. S., & Henriques, P. D. S. (2015). The Livestock Roles in the Wellbeing of Rural Communities of Timor-Leste. *Revista de Economia e Sociologia Rural*, 53(Suppl. 1), pp. 63-80. DOI: <https://doi.org/10.1590/1234-56781806-94790053s01005> [In English].
20. McDermott, J.J., et al. (2010). Sustainable intensification of small-scale livestock systems in the tropics. *Livestock*, 130, pp. 95-109. DOI: 10.1016 / j.livsci.2010.02.014 [In English].
21. Mudrak, R., Nyzhnyk, I., Lagodiienko, V. & Lagodiienko, N. (2019). Impact of seasonal production on the dynamics of prices for meat and dairy products in Ukraine. *TEM Journal*, vol. 8(4), pp. 1159-1168. DOI: 10.18421/TEM84-08 [In English].
22. Tomilin, O.O. (2012). Regulation of the equivalence of intersectoral relations in the Agroindustrial complex: theoretical aspects. *Regional economy*, 5, pp. 70-76 [In English].
23. Varchenko, O., Svytnous, I., Skotsyk, V., Grynychuk, Y. & Khakhula, L. (2018). Price Parity of Reconstructing Technological Supply Chain Capacity in the Agricultural Sector of Ukraine. *International Journal of Supply Chain Management*, 4, pp. 397-406 [In English].

Kopytets N. H. Analysis of the price situation in the cattle meat market

The purpose of the article is to investigate the current price situation in the cattle meat market, taking into account the peculiarities of the beef price chain "production - processing - trade - consumer".

Research methods. The following methods have been used in the research process: abstract and logical, system analysis - for generalize theoretical positions, formulating conclusions; comparative analysis - for compare indicators and identify trends in their change over time; statistical - for assessing the cattle meat market; tabular - for visual representation of the research results; monographic - for detailing the price situation in the beef market; graphic - for identify and illustrate the trends of the research economic phenomena.

Research results. An analysis of the price situation in the cattle meat market with details of individual species priced in different areas of the country. Trends and regularities of dynamics of prices for cattle and products of processing in wholesale and retail trade are estimated. There is a clear tendency of annual increase in prices for cattle meat market in Ukraine during 2017-2020. It was found that the increase in purchase prices for young cattle causes an increase in wholesale and retail prices for various types of meat. It is justified that the price is important to all cattle meat market participants. The level of prices affects the efficiency of both individual producers and the development of the economy of any country. Prices clearly reflect the processes of production, exchange, distribution and consumption.

Scientific novelty. It is specified that under the conditions of low purchasing power of most of the population of Ukraine, the actual retail prices for beef and veal within the trade network are quite high and do not contribute to the growth of demand for this type of meat.

Practical significance. The research results can be useful for all participants in the food chain "production - processing - distribution - consumption" of the cattle market. Tabl.: 1. Figs.: 1. Refs.: 23.

Keywords: cattle meat market; price situation; selling price; wholesale price; retail price; purchasing power.

Kopytets Nataliia Hryhorivna - candidate of economic sciences, senior research fellow, competitor for doctor's degree of the department of pricing and agrarian market, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: Nataliia_kopytets@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-9827-2981>

Копи́тець Н. Г. Аналіз ценової ситуації на ринку м'яса крупного рогатого скота

Цель статьи - исследовать современную ценовую ситуацию на рынке мяса крупного рогатого скота с учетом особенностей формирования ценовой цепи "производство - переработка - торговля - потребитель" говядины.

Методика исследования. В процессе исследования использованы следующие методы: абстрактно-логический, системного анализа - для обобщения теоретических положений, обоснования выводов; сравнительного анализа - для сравнения показателей и выявления тенденций их изменения во времени; статистический - при осуществлении оценки цен на рынке мяса крупного рогатого скота; табличный - для наглядного изображения полученных результатов исследования; монографический - при детализации ценовой ситуации на рынке мяса крупного рогатого скота; графический - для выявления и иллюстрации тенденций исследуемых экономических явлений.

Результаты исследования. Осуществлен анализ ценовой ситуации на рынке мяса крупного рогатого скота с детализацией отдельных видов цен в разных областях страны. Оценены тенденции и определены закономерности динамики цен на крупный рогатый скот и продукты переработки в оптовой и розничной торговле. В Украине в течение 2017-2020 гг. отмечается четкая тенденция роста всех видов цен. Выявлено, что повышение закупочных цен на молодняк крупного рогатого скота вызывает рост оптово-отпускных и розничных цен на различные виды мяса. Обосновано, что цена представляет значительный интерес для всех участников рынка мяса крупного рогатого скота. Уровень цен влияет на эффективность деятельности как отдельного производителя, так и на развитие экономики любой страны. Цены четко отражают процессы производства, обмена, распределения и потребления.

Элементы научной новизны. Уточнено, что в условиях низкой покупательной способности большей части населения Украины фактические розничные цены на говядину и телятину в торговой сети остаются достаточно высокими и не способствуют росту спроса на упомянутый вид мяса.

Практическая значимость. Результаты исследования могут представлять интерес для использования участниками продовольственной цепи "производство - переработка - реализация - потребление" говядины. Табл.: 1. Илл.: 1. Библиогр.: 23.

Ключевые слова: рынок мяса крупного рогатого скота; ценовая ситуация; цена реализации; оптово-отпускная цена; розничная цена; покупательская способность.

Копитец Наталия Григорьевна - кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, докторант отдела ценообразования и аграрного рынка, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)
E-mail: Nataliia_kopitets@ukr.net
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-9827-2981>

Стаття надійшла до редакції 12.11.2020 р.

Фахове рецензування: 20.11.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Копитець Н. Г. Аналіз цінової ситуації на ринку м'яса великої рогатої худоби. *Економіка АПК*. 2020. № 11. С. 52 – 59. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202011052>

Kopytets, N.H. (2020). Analiz tsinovoi sytuatsii na rynku m'iasa velykoi rohatoi khudoby [Analysis of the price situation in the cattle meat market]. *Ekonomika APK*, 11, pp. 52 – 59 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202011052>

* * *

Новини АПК

Найвищий приріст у 2020 році досягнуто на збиранні проса - Юрій Лупенко

Найбільше у 2020 році зросло виробництво проса - на 44,7 % порівняно з 2019 роком. Проте приріст досягнуто виключно за рахунок розширення на 64,1 % посівних площ під цією культурою на тлі зменшення її урожайності на 12 % - до 16,8 ц/га, поінформував директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» академік НААН Юрій Лупенко, коментуючи нещодавно оприлюднені дані Державної служби статистики України щодо збору врожаю сільськогосподарських культур станом на 1 листопада 2020 року.

За рахунок розширення посівних площ збільшилося і виробництво гречки - на 12,8 %, тоді як урожайність цієї культури зменшилась проти попереднього року на 5,9 % - до 12,7 ц/га. Крім проса та гречки, з усіх сільськогосподарських культур зросли лише обсяги виробництва жита - на 34,1 %, вівса - на 21,1, овочів закритого ґрунту - на 4,9, картоплі - на 3,0 %, а також кользи (ярого ріпаку) - на 1,0 %. По перелічених культурах приріст досягнуто як за рахунок збільшення площ, так і урожайності, пояснив науковець. Причому найбільше зростання цих показників відбулося по житю озимому: посівні площі під цією культурою збільшилися на 17,7 %, а урожайність - на 13,9 %.

Проте збільшення виробництва зазначеної продукції не компенсувало спад по інших, більш вагомих культурах, зауважив Юрій Лупенко.

У цілому виробництво рослинницької продукції у січні-жовтні 2020 року зменшилося проти відповідного періоду минулого року на 16,9 %, тоді як за цей же період 2019 року був приріст на 3,7 %. Найбільший спад поки що спостерігається по зернових і зернобобових культурах - на 22,4 %, соняшнику - на 14,6 %, а також по сої - майже на третину.

І якщо по окремих культурах, збирання яких ще не завершилось - кукурудза, соя, показник може покращитись, то загалом вийти на показники 2019 року. вже не вдається, спрогнозував Юрій Лупенко.

Пресслужба ННЦ «Інститут аграрної економіки»